

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 28.1.2009
СОМ(2009) 36 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Да инвестираме днес за бъдещето на Европа

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Да инвестираме днес за бъдещето на Европа

От есента на миналата година Европейският съюз е изправен пред двойно предизвикателство. Кризата на финансовите пазари предизвика рязък спад в европейската икономическа активност. Стана ясно, че домакинствата, предприятията и общностите в цяла Европа ще усетят ефекта от този спад под формата на безработица и намаляване на приходите: ето защо бе необходимо спешно действие за преодоляване на кризата и последствията от нея. Същевременно Европа осъзна повече от всякога, че силата и устойчивостта на европейската икономика в дългосрочен план зависят много от способността ѝ да разпространи инструментите на конкурентоспособността във всички сектори на европейското общество и да го приспособи към изискванията в областта на енергийната сигурност и безусловната необходимост от намаляване на емисиите на парникови газове.

Това доведе до изготвянето на Европейския план за икономическо възстановяване¹, предложен от Комисията през ноември и одобрен от държавните и правителствените ръководители на Европейския съвет през декември². Този план не само представя начина, по който държавите-членки и ЕС могат да координират политиките си и да дадат незабавен стимул на европейската икономика, но също така грижливо ориентира този стимул към дългосрочните цели на Европа.

Важна част от плана за възстановяване е предложението за увеличаване на разходите на ЕС в определени стратегически сектори. За осъществяване на договорените мерки за стимулиране в размер на 1,5 % от БВП е необходимо финансиране както с национални ресурси, така и с ресурси от ЕС, в това число бюджета на ЕС. Разходите на ЕС остават под договорените тавани и Комисията изчисли, че 5 млрд. EUR могат бързо да бъдат насочени към определени цели като енергетиката и ширококолентовата инфраструктура. Това ще увеличи доверието, че инвестициите не са спрели, и ще изведе Европа на пътя към една по-силна бъдеща икономика. Този елемент е един от аспектите на плана, на които проведенният през декември Европейски съвет прецени, че трябва да се окаже „особена подкрепа“. Европейският съвет посочи също, че е необходимо да се отчете подходящ географски баланс.

От декември насам нуждата от предприемане на действия стана още по-осезаема, като се откриха ясно значението на енергийната сигурност и слабостите на днешна Европа. Докато преките последствия от тази ситуация бяха почувствани от домакинствата и предприятията в няколко държави-членки, то газовата криза засегна всички, като дестабилизира отношенията между ЕС и съседните му държави и накара Съюза да осъзнае необходимостта от намаляване на зависимостта му от външни доставчици.

¹ COM(2008) 800.

² Заключение на Европейския съвет от 11 до 12 декември в Брюксел.

В настоящото съобщение се очертават областите, в които следва да бъдат насочени инвестициите. То е придружено от предложения за решения за финансиране в съответните сектори. Набелязаните проекти са подбрани така, че да отговарят на стратегическите цели на ЕС. Подкрепата от ЕС ще бъде ориентирана към ускоряване на изпълнението на тези проекти и към незабавното предприемане на действия. Осигурен е географски баланс в съответствие със заключенията на Европейския съвет. Комисията вече внесе предложение за изменение на многогодишната финансова рамка за 2007–2013 г., с цел да се предоставят допълнителни средства по функция 1А при спазване на общите суми, определени в Междуинституционалното споразумение³. С оглед на проведените първи дискусии с бюджетния орган сега Комисията предлага към функция 1А да се прехвърлят средства, които не са необходими в рамките на тавана за функция 2 за 2008 г., за да се осигурят предложените 3,5 млрд. EUR за финансиране на енергийни проекти⁴, като 1,5 млрд. EUR, предложени за широколентова инфраструктура и за набелязаните при проверката на състоянието на ОСП нови предизвикателства, остават във функция 2 и ще бъдат предоставени от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Комисията призовава Съвета и Европейския парламент да разгледат бързо тези предложения и да мобилизират исканите средства от бюджета. Това ще окаже съществен принос към усилията на ЕС да върне европейската икономика на пътя към растеж и просперитет и ще покаже решимостта на Съюза да преодолее предизвикателствата от стратегическо значение за бъдещето.

Да инвестираме днес за бъдещето на енергетиката

Енергетиката се нареди сред основните въпроси, будещи загриженост в Европа. През декември Европейският съюз прие редица ключови решения за бъдещето на енергетиката в Съюза: изграждане на енергиен сектор, способен да намали емисиите на парникови газове, и превръщане на енергията от възобновяеми източници в основна част от енергийния микс в Европа. В първите дни на новата година Европа се изправи пред газова криза, която подчерта рисковете за сигурността на доставките. Кризата отвори слабости не само по отношение на разнообразието на внасяната енергия, но и по отношение на способността на ЕС да осигури преноса на енергията в самия Съюз до местата, където тя беше най-необходима.

За извършване на нужните промени се изискват сериозен ангажимент и сериозни инвестиции. Същевременно, ако не се предприемат допълнителни действия сега, икономическият спад може да доведе до забавяне на тези инвестиции. Кредитната криза влияе пряко на темпа, с който Европа извършва необходимите промени. Това крие риск от загуба на движещия импулс и технологичното предимство, като едно забавяне в настоящия момент ще доведе до по-големи разходи по-късно. Ето защо планът за икономическо възстановяване поставя акцента върху необходимостта от „интелигентно инвестиране“ – стимулиране на икономиката, насочено към ясни стратегически цели.

С оглед на това Комисията предлага набор от три конкретни инициативи, фокусирани върху основните енергийни цели на ЕС. Първо, подпомагане на стратегически проекти

³ COM(2008) 859, 10.12.2008 г.

⁴ 1,5 млрд. EUR през 2009 г. и 2 млрд. EUR през 2010 г.

за свързване, които да допринесат за отстраняването на някои недостатъци в сегашната инфраструктура. Второ, инвестиции за по-нататъшно развитие на производството на енергия от разположени в морето вятърни генератори като надежден доставчик на възобновяема енергия. Трето, изпълнение на редица демонстрационни проекти за улавяне и съхранение на CO₂, за да се позволи на производителите на енергия, които полагат усилия за намаляване на емисиите си, да запазят възможността за използване на изкопаеми горива.

С тези инициативи ще се окаже точна целева помощ за конкретни проекти. През следващите години ще е необходимо те да бъдат подкрепени с мащабни политически инициативи и инвестиции. Същевременно ЕС вече може да даде значителен принос.

Всички проекти са подбрани с оглед на своето по-широко значение: инфраструктурата, която ще спомогне за подобряване на сигурността на доставките за целия ЕС; постиженията в сферата на технологиите и логистиката, които ще придвижат напред европейската енергийна индустрия като цяло. Тези проекти ще допринесат за насърчаване на технологичния напредък като част от Европейския стратегически план за енергийните технологии, по-специално чрез интегриране на резултатите в европейските индустриални инициативи относно улавянето и съхранението на CO₂ и вятърната енергия. Също така ще бъде използвана всяка възможност за постигане на мултиплициращ ефект, по-конкретно чрез сътрудничество с Европейската инвестиционна банка.

Свързване на енергийните мрежи в Европа

В миналогодишния стратегически енергиен преглед бяха изложени отделните компоненти на една ефективна политика за гарантиране на сигурността на доставките⁵. В Плана за действие на ЕС за енергийна сигурност и солидарност се посочва необходимостта от стабилни доставки от трети държави партньори; от ефективно управление на запасите от нефт и природен газ и от механизми за реагиране при криза; от енергийна ефективност за ограничаване на търсенето; и от оползотворяване по най-добрия начин на местните енергийни ресурси на ЕС. В плана се подчертава значението на инфраструктурата като неразделна част от енергийната картина – инфраструктура, която пазарът не винаги успява да предостави. Взаимната свързаност има положителен ефект за всички; тя намалява зависимостта и подобрява конкурентоспособността в полза на вътрешния пазар като цяло.

На фона на неотдавнашната криза с доставките на газ за европейските домакинства и предприятия ясно изпъкна значението на инфраструктурата. Липсата на конкретни алтернативи в момент на недостиг откри още по-силно уязвимостта на енергийните доставки за Европа. Въпреки че някои държави-членки се опитаха да помогнат за компенсиране на дефицита в други държави, често липсваха връзки, които да направят това възможно. По този начин кризата разкри сериозни слабости в свързаността на системите. Тези пропуски в инфраструктурата имат и дългосрочен негативен ефект върху конкурентоспособността на Европа – по-ограничен достъп до най-евтиния внос на енергия и по-малко възможности за европейските предприятия и потребители да получават енергия при най-изгодни условия в самата Европа. Тази ситуация постоянно ще спъва икономическия растеж в Европа.

⁵ COM(2008) 781, 13.11.2008 г.

В същото време настоящата икономическа и финансова криза възпрепятства осъществяването на проекти за енергийната инфраструктура. Енергийните предприятия са също така уязвими към кредитната криза, както и останалите предприятия. Съществува реален риск изпълнението на проекти от голям стратегически интерес да бъде преустановено, освен ако не се направят публични инвестиции, които да дадат гаранции на кредиторите, че тези проекти заслужават да бъдат подкрепени.

Ето защо Комисията предлага 1,5–2 млрд. EUR от предвидените в плана за възстановяване стимули да се използват за предоставяне на необходимите средства за изграждане на ключови стратегически връзки. В стратегическия енергиен преглед вече бяха набелязани редица стратегически приоритети в областта на енергетиката за преодоляване на слабостите и за използване на възможностите, по специално Балтийският план за свързване на енергийните системи, южният газов коридор, втечненият природен газ, Средиземноморието, Централна и Югоизточна Европа и морската енергопреносна мрежа в Северно море. Проектите трябва да бъдат съобразени и с особените нужди на малките острови, които са откъснати от основните енергийни мрежи на ЕС.

Комисията използва стратегическия енергиен преглед, за да насочи избора на проекти, с цел да се постигнат пряко целите за сигурност и разнообразяване на доставките. Географски тези проекти обхващат райони из целия Европейски съюз. Ползите от тях ще бъдат усетени не само в държавата-членка, в която се реализират, но и навсякъде в Съюза – както по отношение на стратегическото значение на проектите за енергийната сигурност като цяло, така и по отношение на възможността за доставяне на основни технологии и за участие в търгове за възлагане на поръчки. Тези проекти ще дадат незабавен тласък на икономиката и ще допринесат за изграждането на по-силна европейска икономика в бъдеще.

Предложените средства ще бъдат използвани за подпомагане на около 20 проекта в областта на газовата и електрическата енергия, при условие че бенефициерите отговарят на основните критерии за гарантиране на ефективното осъществяване на проектите. Това включва мерки по отношение на една от специфичните слабости, открити се по време на газовата криза, а именно трудността за пренос на газ от запад на изток⁶. Важно е проектите да са достигнали степен на развитие, която позволява работата да започне бързо, и държавите-членки да поемат отговорността при необходимост да ускорят процедурите и издаването на разрешителни.

Следващо поколение мрежи за енергия от разположени в морето вятърни генератори

Договорената през декември от ЕС цел относно дела на енергията от възобновяеми източници постави фокуса върху необходимостта да се предоставят съответните технологии. Както се изтъква в Европейския стратегически план за енергийните технологии, вятърната енергия ще бъде от ключово значение за постигането на тази цел. Вятърната индустрия си поставя за задача до 2020 г. делът ѝ в производството на електроенергия в ЕС да достигне 12–14 %, като над една четвърт от нея да идва от разположени в морето вятърни генератори. Тази тенденция ще продължи, като на

⁶ Например да се избегне неотдавнашната ситуация, при която не беше възможно да се пренася газ от Австрия за Словакия, и да се съдейства за изграждането на връзка между България и Румъния.

морските вятърни паркове се пада най-високият ръст в сектора. Тъй като за много проекти в трансграничните крайбрежни и морски зони често е нужна трансгранична инфраструктура, а добивът на енергия от морските ветрове е още по-сложен от гледна точка на технологията и логистиката, на ЕС е отредена специална роля за стимулиране на инвестициите, които в противен случай може да бъдат пренебрегнати.

При все това става ясно, че понастоящем развитието на проектите за енергия от разположени в морето вятърни генератори е поставено под въпрос поради липсата на финансиране. Съществува риск от забавяне на проекти, които са постигнали готовност за стартиране, и в резултат на това някои производители вече бяха принудени да съкратят работни места. Ето защо Комисията предлага да бъдат заделени около 0,5 млрд. EUR за проекти в този сектор. Тези проекти са подбрани въз основа на способността на ЕС да добави стойност към проекти, които вече са в достатъчно напреднал етап на развитие – особено за насърчаване на регионалното сътрудничество с оглед на подобряване на конкурентоспособността и за инвестиране в областта на високите технологии, с цел да се разработи ново поколение вятърни турбини, инфраструктура и логистика, което ще благоприятства бързото внедряване на тази технология.

Чиста енергия за бъдещето

Улавянето и съхранението на CO₂ (Carbon capture and storage, CCS) е една от най-важните технологии за бъдещето. Тя ще направи възможно устойчивото производство на енергия от изкопаеми горива, което е основен елемент от глобалната инициатива за намаляване наполовина на емисиите на парникови газове до 2050 г. CCS също така ще позволи на Европа да използва пълноценно вътрешните си доставки от въглища, нефт и газ, а като технология от световно значение развитието ѝ ще даде на европейската индустрия важна пазарна възможност. Същевременно поради сложността на CCS може да са необходими много години, преди тази технология да достигне търговска жизнеспособност.

Европейският съвет призна потенциала на CCS, като постави за цел до 2015 г. да се разработят и пуснат в действие 12 демонстрационни проекта. Кредитната криза направи тази цел дори още по-амбициозна. Миналия декември Европейският съвет реши да гарантира финансирането на CCS с дял от приходите от продажбата на търг на квоти за емисии. Въпреки това тези средства няма да са налични веднага и ще са недостатъчни, за да се даде ход на желаните брой демонстрационни проекти. В настоящата икономическа ситуация предпазливостта на инвеститорите може да постави под въпрос постигането на набелязаните от Европейския съвет цели.

Поради това Комисията предлага да се ускори работата по тези ключови демонстрационни и инфраструктурни проекти. Ще бъде оказана подкрепа на пет проекта, като за всеки един от тях са необходими инвестиции в размер на 250 млн. EUR, за да се осигури стартирането им. Проектите ще включват комбинация от технологии, геоложки условия и държави-членки. Всички те са в напреднал етап на готовност, за да се гарантира възможно най-бързото реализиране на положителни ефекти от инвестициите. Тъй като с демонстрационните проекти се цели също резултатите да достигнат и до други заинтересовани страни, ще бъдат определени ясни задължения в това отношение.

Инвестиране за бъдещето на селските общности

Селските общности може да бъдат едни от най-чувствителните към икономическия спад. В трудните периоди рискът от изолация за тях е по-голям, а когато икономиката започне отново да бележи растеж, е възможно ползите да се усетят по-бавно.

Широколентовият интернет е един от най-важните инструменти на съвременната икономика. В днешна Европа той проправя пътя към намиране на нова работа, придобиване на нови умения, откриване на нови пазари и намаляване на разходите. Той е от основно значение както за училищата, библиотеките и административното управление, така и за предприятията и се превърна в необходимо средство за функционирането на съвременната икономика. Но съществуват и пропуски – общностите, в които пазарът още не е осигурил покритие поради разпръснатостта на населението и високите разходи. От друга страна, съществуващата в много области остаряла широколентова технология трябва да бъде модернизирана, за да може да предостави очакваната в днешни дни скорост на връзката. Затова в Европейския план за икономическо възстановяване е поставена целта чрез изграждане на широколентови мрежи високоскоростният интернет да постигне стопроцентово покритие до 2010 г. В плана се подчертава и необходимостта от подобряване на голяма част от съществуващите мрежи, както и от насърчаване на конкурентните инвестиции в мрежите от оптични влакна и освобождаване на честоти за безжичен широколентов интернет.

ЕС вече предприема мерки в рамките на развитието на селските райони, с които да насърчи икономическия растеж в тези райони и да подобри общото състояние на селското общество. „Здравният преглед“ на общата селскостопанска политика (ОСП) установи редица нови предизвикателства, които са от особено значение за европейското селско стопанство. По-бързото вземане на ответни мерки ще улесни селските общности да се справят от своя страна с тези предизвикателства и да са по-добре подготвени, когато икономическите обстоятелства се подобрят. Това ще съответства на поставения в плана за възстановяване акцент върху ускореното изпълнение на структурните дейности на ЕС, така че в период на криза инвестициите да бъдат достъпни по-рано.

Ето защо Комисията предлага съществуващият инструмент за развитие на селските райони да се използва за двойно стимулиране на икономиката в тези райони. Първо, да се предоставят 1 млрд. EUR за разходи за развитие на селските райони, предназначени за развитие на инфраструктурата за широколентов интернет в селските райони. Второ, да се заделят 0,5 млрд. EUR за ускоряване на работата по преодоляване на новите предизвикателства, установени в „здравния преглед“ на ОСП.

Наличните инвестиции във всяка държава-членка ще бъдат определени от Комисията в съответствие с принципите, предвидени в член 69, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета. Комисията възнамерява да определи тези инвестиции въз основа на настоящия ключ за разпределяне.

Свързване на селските общности с интернет

Стимулите за разпространение на широколентов интернет вече допринасят за развитието на селските райони в ЕС. В стратегическите насоки за развитие на селските

райони за периода на програмиране 2007–2013 г.⁷ се изтъква значението на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) за стопанската дейност в тези райони и за тяхното социално-икономическо развитие. Разпространението и използването на ИКТ играят основна роля за съживяване на селските райони и способстват за разнообразяване на икономическите и социалните дейности, като подобряват икономическата активност, дават достъп до нови онлайн услуги и създават условия за участие в информационното общество. С тези мерки може да се подобри относително бавното навлизане на ИКТ в агро-хранителния сектор и да се подпомогне растежът в сфери като селския туризъм.

Аналогично в местата, където продължават да съществуват разлики между градските и селските райони по отношение на ширококоловото покритие и където навлизането на интернет изостава, има реален риск от икономическа и социална изолация, което може да доведе до икономическа стагнация, безработица и обезлюдяване на селските райони.

В условията на икономически спад този риск е още по-голям. Колкото по-отдалечени, по-изолирани и по-обезлюдени са регионите, толкова по-силно страдат те от липсата на ширококолови връзки и достъп до интернет. Колкото по-далеч се те от целите за ширококолов интернет, толкова по-малко вероятно е и да разполагат с достатъчни приходи, за да поддържат собствени инвестиции.

Финансирането може да бъде съсредоточено в три ключови области:

- създаване на нова инфраструктура за ширококолов интернет, включително съоръжения за пренос (напр. фиксирани, наземни безжични, сателитни или комбинация от технологии);
- осъвременяване на съществуващата инфраструктура за ширококолов интернет (напр. подобряване на надеждността, скоростта, капацитета, обхвата, качеството на услугата и др.);
- създаване на пасивна инфраструктура за ширококолов интернет (напр. строителни работи на тръбопроводи и други мрежови елементи, като например резервни оптични нишки и т.н.), също и в синергия с други инфраструктури (енергийна и транспортна мрежа, водопроводи и канализация и т.н.).

Финансирането ще бъде предоставено чрез мярка 321 „Основни услуги за икономиката и населението в селските райони“. Инвестициите ще допълнят текущата дейност за развитие на ширококоловия интернет посредством кохезионната политика, въз основа на вече започнатата работа в няколко селски района.

В близките седмици Комисията ще разгледа по-подробно политическите възможности за насърчаване на развитието на ширококоловия интернет в селските райони⁸. Тази инициатива ще се проведе успоредно с новата стратегия на ЕС за ширококолов достъп, с която се цели създаването на рамка за действие за развитието на ширококоловия интернет в целия Европейски съюз. Инициативата е насочена към

⁷ Решение 2006/144/ЕО на Съвета от 20 февруари 2006 г. относно стратегическите насоки на Общността за развитие на селските райони.

⁸ В съобщение относно по-добрия достъп на селските райони до модерни ИКТ.

установяване на координация между националните и регионалните органи, към подпомагане на обединяването на инфраструктурите с оглед на по-пълноценното им използване и към обмен на най-добри практики⁹. При добра координация точният баланс между развитието на селските райони, политиката за ИКТ/широколенгов интернет и структурните фондове може да позволи да се избегне дублиране на усилията и да се постигне нужният лостов ефект за едно реално подобрене.

Инициативите трябва да са в съответствие с правилата за държавните помощи, залегнали в Договора. Тези правила насърчават добре обмислените публични интервенции, които са най-подходящи за преодоляване на липсата или на ограничения достъп на поносими цени до широколенгов интернет в тези региони. Те гарантират основателността и пропорционалността на публичните интервенции.

Справяне с бъдещите предизвикателства

„Здравният преглед“ на изпълнението на реформата на общата селскостопанска политика от 2003 г. установи редица особено важни нови предизвикателства пред европейското селско стопанство – изменението на климата, енергията от възобновяеми източници, управлението на водите, биологичното разнообразие и реструктурирането на сектора на млечни продукти. През ноември 2008 г. министрите на селското стопанство се договориха да предприемат ответни мерки по отношение на тези предизвикателства, като предвидят допълнителни средства по своите програми за развитие на селските райони съгласно правилата на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. Въпреки това тази допълнителна подкрепа е предвидена едва от януари 2010 г. нататък, а за някои държави-членки – чак през 2013 г.¹⁰

Ускоряването на тези дейности ще привлече инвестиции и ще позволи да се започне работа по тези ключови стратегически приоритети. Стартирането на дейността през 2009 г. би било от особена полза за държавите от ЕС-12.

Посочените в настоящото съобщение инвестиции ще допринесат съществено за преодоляване на икономическата криза и за една по-силна и по-конкурентоспособна Европа в бъдеще. Комисията приканва Европейския парламент и Съвета да разгледат бързо предложенията и да ги приемат веднага щом това бъде възможно.

⁹ Европейският портал за широколенгов интернет www.broadband-europe.eu служи също като средство за обмен на най-добри практики и за публикуване на покани за участие в търгове в европейски мащаб и може да осигури лостов ефект за оптимизиране на наличния бюджет.

¹⁰ За Румъния и България такава подкрепа не е предвидена.